KANSANELÄKELAITOS
Johanna Aholainen

Lausunto

25.4.2017

Eduskunta
Lakivaliokunta

Lausunto lakivaliokunnalle kansalaisaloitteesta äitiyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kansaneläkelaitos pitää ehdotettua äitiyslakia kannatettavana lapsen edun turvaamiseksi sekä nykyisen oikeustilan selkeyttämiseksi.

Laki tasa-arvoisesta avioliitosta tuli voimaan 1.3.2017, jonka johdosta muutettiin myös useita Kelan toimeenpanemia etuuslakeja. Usein etuuden myöntämisen kannalta olennaista merkitystä on sillä, onko etuuden hakija avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Parisuhteella voi olla vaikutusta etuusoikeuteen tai etuuden määrään. Nyt myös samaa sukupuolta olevat voivat olla avoliitossa 1.3.2017 alkaen.

Sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännökset

Vanhempainpäivärahoja koskevaan lainsäädäntöön ei enää ole tarvetta tehdä muutoksia ehdotetun äitiyslain johdosta. Äidin samaa sukupuolta olevalla avopuolisolla on jo oikeus isyys- ja vanhempainrahaan 1.3.2017 voimaan tulleen lainmuutoksen johdosta. Vastaava oikeus on äidin miespuolisella avopuolisolla. Avioliittoa tai parisuhteen rekisteröintiä ei siis enää edellytetä vanhempainpäivärahan saamiseksi. Eikä perheen sisäinen adoptio ole enää isyysrahan edellytys. Muutokset koskevat äidin puolisoa.

Avioliittolain muutoksen johdosta samaa sukupuolta olevien aviopuolisoiden on mahdollista yhdessä adoptoida lapsi. Jos lapsella on kaksi adoptioisää tai kaksi adoptioäitiä, oikeus isyysrahaan on vain toisella adoptiovanhemmista.

Sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahoja koskevia yleisiä säännöksiä voidaan näin ollen soveltaa tilanteessa, jossa lapsella on kaksi äitiä. Ehdotettu äitiyslaki olisi perusteltua säätää jatkona jo tehdyille lainmuutoksille.

Elatustukilaki

Elatustukilakiin ei ole tarvetta tehdä muutoksia äitiyslain johdosta. Elatustukilakia muutettiin 1.3.2017 siten, että elatustukeen ei enää ole oikeutta, jos lapsi on syntynyt naisen ja miehen välisen avioliiton ulkopuolella eikä lapsen isyyttä ole lainvoimaisesti vahvistettu, mutta hänellä on kaksi elatusvelvollista vanhempaa. Kahden naisen perheessä elävät lapset, joilla on kaksi vanhempaa (biologinen äiti ja adoptioäiti), jäivät tällä perusteella elatustuen ulkopuolelle 1.3.2017 alkaen. Oikeus elatustukeen ei siten enää ole riippuvainen siitä, onko lapsen toiseksi vanhemmaksi vahvistettu isä vai äiti. Lainmuutos saattoi naisparin lapset samaan asemaan muiden lasten kanssa.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun äitiyslain toteutuminen edellyttää muutoksia väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmän muutokset puolestaan aiheuttavat vähäisiä muutoksia Kansaneläkelaitoksen tietojärjestelmiin. Tarvittavista tietojärjestelmien muutoksista ei aiheudu merkittäviä kustannuksia Kansaneläkelaitokselle.

Ehdotettu hedelmöityshoitolain muutos ei Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan vaikuta sairaanhoidon korvausten kustannuksiin. Sairausvakuutuslain mukaan hedelmöityshoidoista maksetaan korvausta silloin, kun lapsettomuus on sairauden aiheuttama. Naisparille voidaan voimassa olevien säännösten ja käytäntöjen mukaan korvata hedelmöityshoidot, jos lapsettomuuden taustalla on sairaus tai jos nainen ei ole tullut raskaaksi 12:n terveydenhuollossa tehdyn inseminaation jälkeen. Hedelmöityshoitolain muutos ei vaikuta nykyiseen korvauskäytäntöön.

Etuuspäällikkö Johanna Aholainen